

A FAMETSZŐ ITALO ZETTI (2. RÉSZ)

Gian Carlo Torre cikkével emlékezünk halálának harmincadik évfordulóján Italo Zettire, egyúttal köszönetet mondunk az Italo Zetti alapítványnak, személy szerint a művész feleségének, Bianca Maria Zetti asszonynak, aki hozzájárult a cikkben bemutatott grafikák közléséhez.

Italo Zetti grafikája

Bramante és Parigi firenzei iskolájából érkező Italo Zettit a művészi útkeresés és kísérletezés vágya ösztönözi folyamatosan, ahogy Emilio Guicciardi 1960-ben megfogalmazza: „A színes fametszetei a legmerészebb eljárásokkal készülnek..., ugyanakkor a kikevert színek dinamikája nem feledteti az előző korszak erőnyeit. Mivel a fekete-fehér megoldások zordsága és keménysége még mindig jelen van, éppen ezért legbelül érzi és tudja, hogy folytatni kell a kísérletezést, kutatást az ösztönös keresés útvesztőjében. Így sikerül majd elérni a meditatív és képzeletbeli motívumok együttes alkalmazását akképpen, hogy az képes legyen megragadni és elbűvölni a képzeletet az olyan színes kísérleti tanulmányok eredményei által, mint amiket a tüzes színek, a felmagasztalt okkerek és lángoló rubinvörösek, a kedvenc színes szürkék és kékek használatában elért, vagy a geometrikus ötletek által kidolgozott.”

Nalda Mura 1976-ban írt sorai szerint „Zetti az állandó elégedetlenség kovászatól ösztönzött humanista ember képviselője, aki hirtelen fellángolva képes a leggazdagabb technikai leleményekre és fantasztikus megoldásokra.”

A Sestri Levante-i tartózkodása ihlette nagy színes fametszet-sorozatának („Sassi della Liguria”) megalkotására, amelynek lapjait jól jellemzi „a geometrikus minták lényegisége, testessége és racionalitása” – Vanni Schweiler 1980-ban, a milánói Braidense Nemzeti Könyvtárban elmondott szavai szerint.

A sorozat néhány lapját 1970-ben állították ki a II. Firenzei Grafikai Biennálén és 1972-ben a milánói városi könyvtárban, amit Gian Franco Grechhi így összegzett: „Egy gazdag művészi munkásság eredményeit látjuk, amely egyfajta egyéni látásmód mintapéldája gazdagon telítve sokféle technikai megoldással és ötletbeli, valamint előadási találékonyssággal, ahol a felvonultatott motívumok bőséges tárházát tökéletes technikai és esztétikai kivitelezéssel ötvözi.”

Illusztrációs munkássága 1931-ben kezdődik, amikor is négy éven át dolgozott a Toszkán Bank által kiadott Voce Amica című havilapnak. Ezt követően sokáig működött a milánói Crimi, Garzanti, Hoepli, Cislalpino és a La Martinella, valamint a veronai Officina Bodoni kiadóknál. A bibliofil kiadványok sorából emlékezünk a Vera és Pietro Malcovati magánkiadásában megjelentetett „Storia dello scuopolo” eredeti fametszetekkel díszített könyvére (Stamperia Valdona di Giovanni Mardersteig, 1957), vagy Guido Cavalcanti verseskötetére (Officina Grafica Lucini, Milano).

1967-ben kezd az utolsó, nagy munkát igénylő illusztrátori feladathoz, amikor fametszeteket készít Sergio Bertelli gondozásában megjelentetett 11 kötetes, Nicoló Machiavelli összes műveit bemutató kiadványhoz. Mindeközben tíz éven át zsűritagja a Milánói Triennálénak, és egyúttal kurátora az ahhoz kapcsolódó sajtótermékek kiadását felügyelő bizottságnak. A könyvművészetének egy különleges része a művészi kézműves technikával előállított, kézzel nyomtatott lapokhoz kapcsolódik, amiket a Lamberto Vitali történész műveivel készített a Vitali testvérek tulajdonában lévő pesciai „Várműhelyben”. Kapott megbízást bélyegek, képeslapok és etikettkártyák tervezésére is.

Az alkalmazott művészetek terén is maradandót alkotott, amikor is a triezsi Lloyd cég ázsiai és afrikai hajóinak belső berendezéséhez festett textilterveket, kartonokat, valamint Albisola Marinában kerámiával is foglalkozott. Ne felejtjük el festészetét sem, amit ugyan sokszor félretett, de „*ahol igazából szabadon és legteljesebben kifejezhette képzeletének csapongásait*” (Nalda Mura, 1995).

Az általa művelt összes technika közül az igazi szenvedély szeretetével művelt fametszést kedvelte leginkább, s ha azok kifogástalan, „álomszerű” kivitelezését szemléljük, akkor csodálkozhatunk rá leginkább arra a 615 ex librisre és PF lapra, amit V. Salierno 1986-ban egy Shakespeare-idézettel így jellemezte:

„Amikor felfedezzük az ő (Zetti) reális és álomvilágát, ugyanabban az időben nem vagyunk talán ugyanabból az anyagból, mint amiből készültek a mi álmunk?” („Aren't we perhaps made off the same stuff as our dreams are made on?”) Ez az álomszerű kivitelezés azonban egyfajta folyamatos előkészítést igényelt, értendő ez alatt az állandó rajzi tervezés, a dúcnak alkalmas fák kiválasztása és megmunkálása, és a nyomtatásra legmegfelelőbb papír kiválasztása. Ex libriseinek témaválasztása a lehető legsokrétűbb, található közöttük heraldikus vagy címeres lap, kalligrafikus hatást keltő könyvjegy, továbbá zenei, művészeti, tengeri, erotikus, szimbolikus, zodiákus, mitologikus témájú, azonkívül magángyűjtők, egyesület és közintézmény számára készített könyvtárjegyek és

Italo Zetti grafikája

emléklapok. Közülük körülbelül harminc az, amelyet eredetileg Corrado Millanta számára készített volna, de a művész halála miatt ezek befejezetlenek maradtak, ennek ellenére az egyetemes ex libris története szempontjából mégis figyelemreméltóak az egyes részleteik kidolgozottságai miatt. Könyvjegyei, családi évfordulóira és egyesületi eseményekhez készített alkalmi grafikái egyfajta rajzi szintézisük és az összetéveszthetetlen stílusuk miatt lettek széles körben elismertek.

1963-tól egyre hosszabbak a Toszkánia-beli és Sestri Levante-i tartózkodásai, mígnem 1978. július 23-án a Pistoia melletti Casore del Monte kisvárosában hirtelen meghalt. Majd egy évre rá, 1979. május 14-én az Ernesta Besso Alapítvány Rómában megrendezett ex libris kiállításán Gianni Mantero így zárta Italo Zetti-ről megemlékező szövegét: „*A véleményem szerint a klasszikus ex libris utolsó művésze volt, aki azáltal szárnyalta túl mestereit, hogy olyan ötletgazdagsággal és emberi humánussal ruházta fel a metszeteit, ami semmilyen mestertől el nem sajátítható.*”

Italo Zetti grafikája

Mint fametsző, Italo Zetti joggal vívott ki nemzetközi elismerést, számos kiállítása közül csak néhányat említsünk: az 1932., 1934., 1936., 1942. és 1962. évi Velencei Biennálékon szerepelt; külföldön 1963-ban Berlinben, 1964-ben Varsóban és Krakkóban, 1965-ben Pozsonyban és Prágában, majd 1970-ben ismét otthon, a Firenzei Nemzetközi Grafikai Biennálén kap aranyérmet. Művei számos olasz és külföldi múzeum grafikai gyűjteményében fellelhető: így a budapesti Szépművészeti Múzeumban, az amsterdami Rijksmúzeumban, a londoni British Múzeumban, a párizsi Nemzeti Könyvtárban, a Sint Niklaas-beli Ex Libris Museumban, a firenzei Uffizi Képtárban, a velencei Ca' Pesaróban lévő Modern Művészetek Múzeumban, a Carpiban lévő Fametszet Múzeumban és a milánói Bertarelli Gyűjteményben.

Gian Carlo Torre
Olaszból fordította Ürmös Péter

EGYESÜLETI HÍREK

A budapesti csoport az összejöveteleit továbbra is a Józsefvárosi Galériában (József körút 70.) tartja meg du. 5 órai kezdettel, mindig az első szerdai napon. Vendégeket is szívesen látunk, kérjük, hozza el ismerőseit is. Szeretnénk, ha minden alkalommal ex libris cserére is sor kerülne.

Program:

2009. január 7-én évértékelés és a 2009. évi program összeállítása.
2009. február 4-én Tavasz Noémi előadása a távol-keleti írásjelekről.
2009. március 4-én Imre Lajos grafikusművész bemutatkozik.
2009. április 1-jén az 50 éves évforduló eseményeinek előkészítése.

A KISGRAFIKA BARÁTOK KÖRE 50 éves fennállásának alkalmából április 18-án szombaton Országos Találkozót és ünnepi közgyűlést szervezünk a Józsefvárosi Galériában. Az esemény de. 10 órától du. 16 óráig fog tartani. Közben ünnepélyes kiállítás megnyitás.

Részletesebb programot később közlünk. A közelben olcsó és rendes étkezési lehetőség van. Kérjük, hogy tagjaink minél nagyobb számban vegyenek részt ezen a különleges eseményen. Kiadványt is szándékozunk megjelentetni ebből az alkalomból.

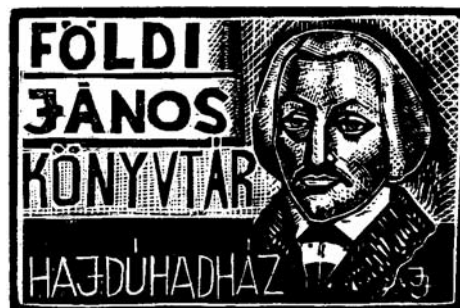
KIÁLLÍTÁSI FELHÍVÁS

A fennállásának jövőre *ötvenedik évfordulóját ünneplő* egyesületünk több kiállítással kíván megemlékezni erről a jeles eseményről. A tervek szerint kiállítanánk a korábbi jubileumi tárlatot (amely Békés után még további négy helyszínen volt látható), valamint az Artotékával közösen meghirdetett Szent László pályázat anyagát.

Külön az ötvenedik évfordulóra hirdetjük meg tagtársaink részére azt a grafikai felhívást, amely anyagából állítanánk össze a harmadik kiállítást. Beadható minden olyan ex libris, emléklap és kisgrafika, amely a hagyományosan elfogadott sokszorosító grafikai technikákkal, valamint számítógépes eljárással készül, kizárva az egyedi grafikai műveket és fénymásolással előállított lapokat.

Legnagyobb méretek nem haladhatják meg a 15×15 centimétert. A grafikának tartalmaznia kell a „KBK 1959-2009” feliratot, és két példányban kérjük elküldeni titkárunk, Palásthy Lajos címére: 1538 Budapest, Pf. 519. A borítékra kérjük ráírni: KBK – 50. Beérkezési határidő: 2009. január 30.

Gyűjtőtársainktól is várunk olyan lapokat, amelyekkel a körünkben már eltávozott művésztársainkra emlékezhetünk. A borítékra ebben az esetben is kérjük ráírni a „KBK – 50” feliratot, valamint, ha lehetséges, itt is két példányt kérünk azért, hogy lehetőségek szerint elnyert pályázatokból katalógust készíthesünk erre az alkalomra. A beadott művek az egyesület tulajdonában maradnak további bemutatás céljából.

Józsa János fametszete, X2, 40×60